

סוג הבחינה: בגרות לבתי-ספר על-יסודיים
מועד הבחינה: קיץ, תשע"ט
מספר השאלון: 034382

מדינת ישראל
משרד החינוך

א ז ר ח ו ת

דת חברה ומדינה א החברה הערבית והדרוזית בישראל

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה:

בשאלון זה שני פרקים – עליך לבחור פרק אחד ולענות על חמש שאלות לפי ההנחיות :

פרק ראשון	-	דת חברה ומדינה בישראל	100 נקודות
פרק שני	-	החברה הערבית והדרוזית בישראל	100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: עליך לענות רק על פרק אחד מבין השניים.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה). רישום טיוטות כלשהן על דפים מחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה! רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. ההוראות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד

ב ה צ ל ח ה !

/המשך בעמוד הבא/

/המשך בעמוד הבא/

השאלות

שיים לב: עליך לבחור באחד משני הפרקים: פרק ראשון (דת חברה ומדינה) או פרק שני (החברה הערבית בישראל), ולענות על השאלות בפרק שבחרת לפי ההוראות. אין לענות על שאלות מפרקים שונים.

פרק ראשון (100 נקודות): דת חברה ומדינה

לפניך **שני קטעים** (טקסט כתוב וקריקטורה). קרא את הקטע, עיין בקריקטורה וענה על השאלות לפי ההנחיות:

קטע א' - דור הרצף

אחד המבחנים הקשים של החיים הוא היכולת לשאת רגשות סותרים. לא תמיד חייבים להכריע בין הקטבים או לחזק צד אחד כדי שיגבר על השני. לפעמים, מתוך הנכונות לשאת שני קולות הפוכים, רגל אחת פה ורגל אחת שם – יתגלה מקומנו בעולם.

נושא הסתירות, המגוון והמחלוקות נמצא כבר בשורשים שלנו, במסורת היהודית וכמובן גם בערכי המדינה הדמוקרטית: אחד מביע עמדה נחרצת; בא שני וטוען את היפוכה; שלישי מוכיח שזו לא השאלה הנכונה ועוד.

במקום להכריע בעימות בין החילונים לדתיים, יותר ויותר ישראלים צעירים מוצאים עצמם מסכימים עם הדברים הקשים שהם אומרים אחד על השני: היהדות הולכת ונעשית קיצונית, והחילוניות שוקעת בנרקסיזם המנתק את הפרט מן הזולת. ניתן למצוא יותר ויותר חילונים המעזים להרגיש משיכה לסיפור היהודי, ודתיים שאינם מקפידים על כל המצוות. אלו הם

/המשך בעמוד הבא/

/המשך בעמוד הבא/

הצעירים החדשים שנמצאים על הרצף האידיאולוגי. המחקר הסוציולוגי אינו מצליח למיין אותם. הם לא ייכנסו לשום מגירה. לא יכולים יותר לתייג את עצמם כי אינם עונים לאף אחת מן ההגדרות: חילוני, דתי, מסורתי, חרדי. אנשים מאחדים בתוכם את ההפכים, וחיים בתנועה ביניהם. וכשבכל זאת, הם נשאלים על זהותם – הם עונים "אנחנו על הרצף".

לדעתי, דרושים לנו בחברה ישראלים שאינם יודעים לומר להיכן הם שייכים. אנשים שמקבלים על עצמם להפסיק להזדהות כדתיים או כחילוניים, ולחיות בין שני הקטבים. נאמנים יום אחד לפסוק מן התורה, ויום שני לערך שקיבלו מן התרבות הכללית. אני תומך במכינות מעורבות, קהילות של חילוניים ודתיים, ובתי ספר משותפים, שבהם בונים מכנה משותף חזק יותר מהסיעות ומהמגזרים. דרושה מערכת חינוך אחת, שיש בה שעות בחירה ללימודי דת.

דרושים אנשים צעירים שקיבלו על עצמם את מצוות מיזוג המגזרים - נערה דתית שלומדת גמרא הנמשכת לבחור חילוני שהיא רואה בו דבר שאינו יודע על עצמו, שיש לו אלוהים, ובחור חילוני בעל כמיהה לאישה הנושאת עמה מחויבות מסורתית למשפחה, ומקבל על עצמו גבול לא מקובל בין חבריו – לשמור נגיעה עד החתונה.

אנשי הרצף הם הדבר הבא, הסיכוי לתיקון; לחיבור ישראל והגולה, ביטחון עם שלום. מכינה חילונית שמזמינה רב אורתודוקסי ללמד. נוער חרדי שמארח היסטוריון למפגש. אלו הם האנשים שיחברו בין העולמות.

מעובד על פי מכון הרטמן 09/2018

קטע ב' - קריקטורה

/המשך בעמוד הבא/

/המשך בעמוד הבא/

מתוך: ערוץ 7 11/2015

חלק א' - שאלת חובה (30 נקודות)

עיין בקריקטורה, קרא את הקטע הכתוב וענה:

1. א. יש הרואים התאמה בין ערכי היהדות לבין ערכי הדמוקרטיה. הבא שתי דוגמאות לכך. דוגמה אחת המופיעה בקטע ודוגמה שנייה מהחומר שלמדת. (10 נקודות)
- ב. הצג את טענתו העיקרית של כותב הקטע. הסבר כיצד עמדה זו באה לידי ביטוי בקריקטורה. (20 נקודות)

חלק ב' - ענה על שתיים מהשאלות 2-4 (40 נקודות)

2. החברה הישראלית מורכבת ממספר קבוצות (הציבור החילוני, הדתי-לאומי, החרדי, המסורתי ועוד). הצג שניים מהציבורים המופיעים בקטע והסבר שני מאפיינים לכל ציבור. (20 נקודות)
3. קיימות מספר דרכים לצמצום השסע הקיים בין החברה הדתית לחברה חילונית בישראל. בחר שתי דרכים, והסבר כיצד כל אחת מהן תורמת לצמצום השסע במדינת ישראל. דרך אחת המופיעה בקטע ודרך שנייה מהחומר שלמדת. (20 נקודות)

/המשך בעמוד הבא/

/המשך בעמוד הבא/

4. קיימים מספר דגמים של יחסי דת ומדינה. הצג את דגם התיאוקרטיה ודגם החילוניות האבסולוטית. הסבר מה תהיה עמדתו של כותב הקטע לגבי אחד מהדגמים שהצגת. (20 נקודות)

חלק ג' – ענה על שתיים מהשאלות 5-8 (30 נקודות)

5. יש הטוענים כי במועצות הדתיות טוב שתהיה נציגות חילונית. הסבר עמדה אחת התומכת בטענה זו ועמדה שניה המנוגדת לה. היעזר בחומר שלמדת. (15 נקודות)

6. הסבר את הסדר "תורתו אומנותו". הצג ונמק שתי עמדות שונות לגבי הסדר זה. (15 נקודות)

7. הצג שלושה מעקרונות התנועה ליהדות מסורתית בישראל (התנועה הקונסרבטיבית). (15 נקודות)

8. הצג את עיקרי חוק ההסמכה (חוק לתיקון פקודת העיריות – התשנ"א 1990). (15 נקודות)

שים לב: עליך לבחור באחד משני הפרקים: פרק ראשון (דת חברה ומדינה) א פרק שני (החברה הערבית בישראל) ולענות על השאלות בפרק שבחרת לפי ההוראות. אין לענות על שאלות מפרקים שונים

פרק שני (100 נקודות) - החברה הערבית והדרוזית בישראל

לפניך שני קטעים (טקסט כתוב וגרף). קרא את הקטע, עיין בגרף וענה על השאלות לפי ההנחיות:

קטע א' : החברה הערבית הישראלית - מגמה מעורבת

לאחרונה פרסם מכון טאוב את דו"ח מצב המדינה. המחקר בחן את מצב ההשכלה והתעסוקה בקרב צעירים ערבים בישראל. הדו"ח מציג שיפור משמעותי ברמת ההשכלה בחברה הערבית בכל רמות החינוך. ממצאי המחקר ציינו כי נשים ערביות, בכל הקבוצות בחברה הערבית (מוסלמים, נוצרים, דרוזים ובדואים), שיפרו משמעותית את רמת ההשכלה שלהן. על פי

הנתונים, הנשים הערביות זכאיות לתעודת בגרות בשיעורים גבוהים מתמיד. רבות מהן אף לומדות במגמות מדעיות, בשיעור גבוה הן ביחס לנשים יהודיות והן ביחס לגברים ערביים.

ממצא נוסף בדו"ח היה הגידול המשמעותי שחל בשיעור הנשים הערביות הפונות לאקדמיה, במיוחד בקרב דרוזיות ובדואיות, שבעבר פנו לאקדמיה בשיעורים נמוכים. עם זאת, צוין בדו"ח כי שיעור הנשים הערביות הפונות ללימודים ולתעסוקה בתחום החינוך עדיין גבוה. שוק התעסוקה בתחום זה מוצף, ונשים אלו מתקשות למצוא בו עבודה. לפיכך, ממליץ הדוח על נקיטת מדיניות המעודדת הפנייתן לתחומים אחרים, לצד הגדלת היצע העבודה ויצירת מנגנוני תמיכה לנשים העובדות בתחומים שאינם נחשבים ל"נשיים קלאסיים".

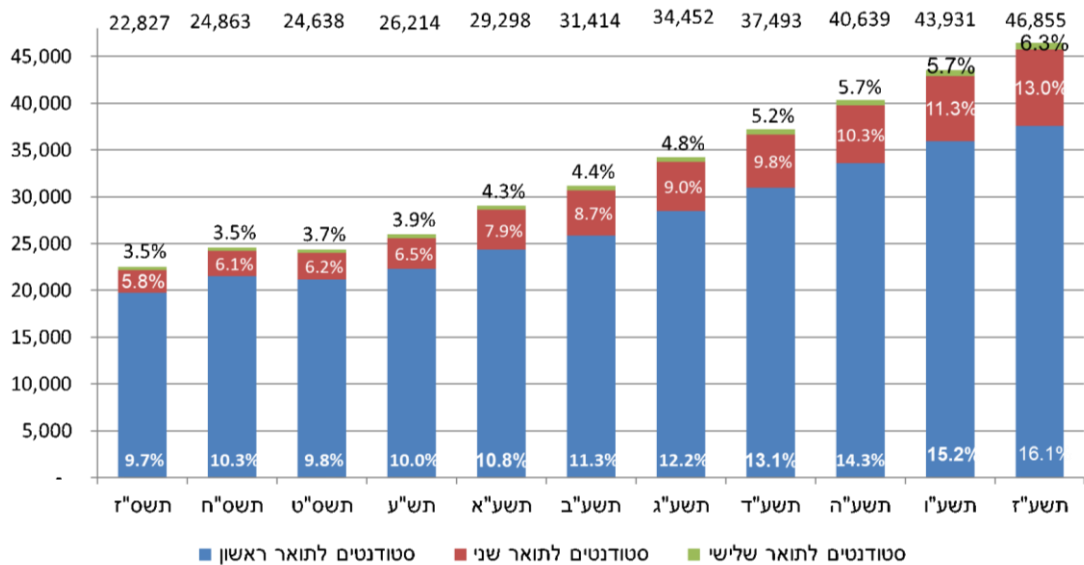
לעומת הנשים, בקרב הגברים הערבים עלה שיעור הזכאים לבגרות במידה פחותה משיעור העלייה באוכלוסייה היהודית (שאינה חרדית). כמעט ולא חל שינוי במספר הסטודנטים הערבים הזכאים לתואר. עם זאת, חלה עלייה ניכרת בשיעור הגברים הלומדים מדעי המחשב – תחומים המהווים דלת כניסה למקצועות הרווחיים בשוק. אך עדיין חלקם של הסטודנטים הערבים במקצועות אלו נמוך ביחס לסטודנטים היהודים: בעוד ש 36% מהסטודנטים היהודים לומדים את מקצועות המחשבים וההנדסה, המניבים את השכר הממוצע הגבוה ביותר לבוגריהם, רק 25% מהמוסלמים לומדים מקצועות אלו.

המחקר מעיד כי שיעורי התעסוקה של אקדמאיות ואקדמאים ערבים הם גבוהים, והכנסתם דומה לזו של יהודים אקדמאים בתחומי הבריאות והחינוך – אך נמוכה יותר בקרב אקדמאים בתחומי העסקים וההייטק. נראה, שבתחומים אלו אקדמאים ערבים עדיין לא מצליחים להשתלב בצורה מיטבית בשוק העבודה. רבים מהם מתקשים, בשל חסמים שונים, למצוא עבודה בתעשיית ההייטק – זאת על אף המחסור בעובדים מקצועיים ומיומנים במקצועות אלו.

לאור נתונים אלו פרסם משרד העבודה והרווחה מכרז חדש לתוכנית חומש לשילוב עובדים ערבים בתעשיית ההייטק. שר העבודה והרווחה אמר בנושא: "אנחנו רוצים לראות עוד ועוד צעירים וצעירות מהמגזר הערבי משתלבים בתעשיות עתירות ידע, זה יתרום לרווחתם ויסייע בצמצום פערים בחברה הישראלית. אנחנו קוראים לחברות להצטרף למאמצינו ולהציע שירותי הכשרה, השמה וליווי עבור סטודנטים ואקדמאים מהחברה הערבית".

(מעובד על פי דבר ראשון 12/2017)

קטע ב' - גרף : אחוז הסטודנטים הערביים (מכלל הסטודנטים) במערכת ההשכלה הגבוהה תשס"ז – תשע"ז

/המשך בעמוד הבא/

/המשך בעמוד הבא/

המספר התחתון בכל עמודה מייצג את אחוז הסטודנטים לתואר ראשון

המספר האמצעי בכל עמודה מתייחס לאחוז הסטודנטים לתואר שני

המספר העליון בכל עמודה מתייחס לאחוז הסטודנטים לתואר שלישי

הגרף מתוך: **המועצה להשכלה גבוהה 01/2018**

חלק א' - שאלת חובה (30 נקודות)

עיינ בגרף, קרא את הקטע הכתוב וענה:

9. א. הצג שלוש תמורות שונות שחלו בחברה הערבית. שתי תמורות המופיעות בקטע הכתוב

ותמורה אחת בגרף המצורף. (10 נקודות)

ב. הצג את המושג "תקרת הזכוכית". הסבר כיצד מושג זה בא לידי ביטוי בקטע הכתוב. ציין

שתי דרכים בהן המדינה מנסה להתמודד עם מצב זה. (20 נקודות)

חלק ב' - ענה על שתיים מהשאלות 10-12 (40 נקודות)

10. בקטע הוזכרו 4 קבוצות המרכיבות את החברה הערבית בישראל. בחר 3 קבוצות והסבר

שני מאפיינים לכל קבוצה. (סה"כ 6 מאפיינים). (20 נקודות)

11. מעמדה של האישה הערבייה בישראל השתנה שינוי ניכר. הצג שינוי זה והסבר שלושה

גורמים שתרמו לשינוי. גורם אחד המופיע בקטע ושני גורמים מחומר הלימוד. (20 נקודות)

12. קיים ויכוח בחברה הישראלית לגבי נחיצותה של אוניברסיטה ששפת ההוראה שלה היא

ערבית (קיימות רק מספר מכללות לחינוך ששפת ההוראה העיקרית שלהן היא ערבית).

/המשך בעמוד הבא/

/המשך בעמוד הבא/

הצג טיעון אחד בעד הקמת אוניברסיטה ערבית וטיעון אחד נגד. (20 נקודות).

חלק ג' – ענה על שתיים מהשאלות 13-16 (30 נקודות)

13. הצג את ההבדלים בין תפיסת השותפות באשר ליחסי יהודים-ערבים לבין תפיסת ההיבדלות.

(15 נקודות)

14. הצג את גישת ריבוי הזהויות. (15 נקודות)

15. הצג שתיים מהמלצות ועדת עברי - הוועדה לכינון שירות לאומי-אזרחי. (15 נקודות)

16. הסבר כיצד מעמד החמולות בא לידי ביטוי בפוליטיקה המקומית במגזר הערבי. (15 נקודות)

בהצלחה

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל

אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך